

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ

НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	840	Транспортни услуги
Професия	840070	Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт
Специалност	8400701	Експлоатация на автомобилния транспорт

София, 2021 г.

**Изпитна тема № 1: КОЛЯНО-МОТОВИЛКОВ МЕХАНИЗЪМ (КММ) НА ДВИГАТЕЛ С
ВЪТРЕШНО ГОРЕНЕ (ДВГ) – НЕПОДВИЖНИ ЧАСТИ. ИКОНОМИЧЕСКА
СЪЩНОСТ НА ТРАНСПОРТА. ТРАНСПОРТНО-СПЕДИТОРСКА ДЕЙНОСТ**

Предназначение и принцип на действие на КММ на ДВГ. Предназначение на неподвижните му части – цилиндров блок, цилиндри, цилиндрова глава и картер. Условия на работа, изисквания, устройство, видове, конструктивни особености на неподвижните части на КММ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на неподвижните части на КММ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Икономическа същност на транспорта и особености на различните видове транспорт на световно и национално равнище. Предмет на икономиката на транспорта. Роля и връзка с другите отрасли. Цели и функции на организацията на транспортното предприятие. Характеристика на транспортноспедиторското обслужване. Организация на дейностите по окомплектоване на товарите, тяхното превозване и предаване на товарополучателя: изработване на графици, наряди, съгласуване работата на превозните средства с товарооборота, изработване на годишен план на превозвача.

Дидактически материали: схеми на неподвижните части на КММ на ДВГ, на организационни форми и структури на управление, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	
1. Дефинира предназначението на КММ и на неподвижните му части – цилиндров блок, цилиндри, цилиндрова глава и картер. Обяснява принципа на действие на КММ.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на неподвижните части на КММ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на неподвижните части на КММ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на неподвижните части на КММ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира и описва икономическата същност на транспорта и предмета на икономиката на транспорта. Диференцира особеностите на различните видове транспорт на световно и национално равнище. Доказва ролята на транспорта и връзката му с другите отрасли.	20
5. Изброява, описва и свързва целите и функциите на организацията на транспортното предприятие.	14
6. Дефинира същността на спедиторската дейност и различава видовете операции. Определя и описва организационните форми на транспортно-спедиторската дейност.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 2: КОЛЯНО-МОТОВИЛКОВ МЕХАНИЗЪМ (КММ) НА ДВИГАТЕЛ С ВЪТРЕШНО ГОРЕНЕ (ДВГ) – ПОДВИЖНИ ЧАСТИ. ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ НА УПРАВЛЕНИЕ. ОРГАНИЗАЦИОННИ ФОРМИ НА ТРАНСПОРТНО-СПЕДИТОРСКАТА ДЕЙНОСТ

Предназначение на КММ на ДВГ и на подвижните му части – бутална група, мотовилкова група, колянов вал и маховик. Условия на работа, изисквания, устройство, видове, конструктивни особености и принцип на действие на подвижните части на КММ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на подвижните части на КММ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Основни методи на управленско въздействие. Съдържание, инструменти, начини за въздействие чрез видовете методи за управление. Видове организационни форми и характерните им особености. Специфични функции на организационните форми на транспортно-спедиторската дейност.

Дидактически материали: схеми на подвижните части на КММ на ДВГ, на организационни форми и структура на управление, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници, закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на КММ и на подвижните му части – бутална група, мотовилкова група, колянов вал и маховик.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на подвижните части на КММ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на подвижните части на КММ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на подвижните части на КММ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Изброява и диференцира основните методи на управленско въздействие. Обяснява и свързва съдържанието, инструментите и начините за въздействие чрез видовете методи за управление.	20
5. Посочва, описва и сравнява видовете организационни форми и свързва характерните им особености.	14
6. Описва и диференцира специфичните функции на организационните форми на транспортно-спедиторската дейност и обяснява тяхното значение.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 3: ГАЗОРАЗПРЕДЕЛИТЕЛЕН МЕХАНИЗЪМ (ГРМ) НА ДВГ. ОРГАНИЗАЦИОННИ СТРУКТУРИ НА УПРАВЛЕНИЕ. СРОК ЗА ДОСТАВКА НА ТОВАРИ

Предназначение на ГРМ на ДВГ и на частите му. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на частите на ГРМ. Задвижване и принцип на действие на видовете ГРМ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на ГРМ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяването на рискови и аварийни ситуации. Същност, предназначение и видове организационни структури на управление. Графично представяне на основните типове организационни структури. Фактори, влияещи върху сроковете за доставка на товари. Съдържание на документите, регламентиращи сроковете за доставка на товарите.

Дидактически материали: схеми на ГРМ на ДВГ, на организационни форми и структура на управление, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници, закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на ГРМ и на частите му – разпределителен вал, предавателна група и клапанна група. Посочва и описва видовете задвижване.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на частите на ГРМ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на частите на ГРМ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на ГРМ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността на организационните структури на управление. Свързва видовете организационни структури с тяхното предназначение. Дава пример и представя графично организационни структури на управление.	20
5. Изброява, обяснява и анализира факторите, влияещи върху сроковете за доставка на товари.	16
6. Посочва, описва и свързва документите, регламентиращи сроковете за доставка на товарите, и различава съдържанието им.	14
	Общ брой точки: 100

Изпитна тема № 4 **МАЗИЛНА СИСТЕМА НА ДВГ ЗА АВТОТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА. МАРКЕТИНГ. КАРНЕТ ТИР**

Предназначение и принцип на действие на мазилна система на ДВГ. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на комбинирана мазилна система в ДВГ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на мазилната система в ДВГ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и елементи на маркетинговия план. Елементи на маркетинг-микс. Предназначение, съдържание и осигуряване на документа. Условия за действие на карнет ТИР. Задължения на превозвача по отношение на документа: валидност, съответствие на товара, застрахователна сума и др.

Дидактически материали: схеми на мазилна система на ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници, закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на мазилните системи на ДВГ и на частите им – маслена помпа, маслени филтри и маслен радиатор.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на частите на мазилните системи на ДВГ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на мазилните системи и на частите им.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на мазилните системи на ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността на маркетинговия план и доказва неговото значение. Сравнява и различава елементите на маркетинговия план и на маркетингмикса.	20
5. Дефинира същността и обяснява съдържанието на карнет ТИР. Изброява и анализира условията за действие на карнет ТИР.	16
6. Изброява, обяснява и свързва задълженията на превозвача по отношение на документа карнет ТИР: валидност, съответствие на товара, застрахователна сума и др.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 5: ОХЛАДИТЕЛНА СИСТЕМА НА ДВГ ЗА АВТОТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА. МАРКЕТИНГОВИ ПРОУЧВАНИЯ. ТРАНСПОРТНИ ДОКУМЕНТИ ЗА ПРЕВОЗ НА ТОВАРИ В МЕЖДУНАРОДНО СЪОБЩЕНИЕ С АВТОМОБИЛЕН ТРАНСПОРТ

Предназначение и принцип на действие на охладителната система в ДВГ. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на течностна охладителна система в ДВГ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на течностна охладителна система в ДВГ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Видове маркетингови проучвания. Основни методи за първично и вторично маркетингово проучване. Същност, видове и особености на транспортните документи, придружаващи товара в международно съобщение. Особенности при оформяне на товарителница за международни превози (ЧМР).

Дидактически материали: схеми на охладителна система на ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на охладителните системи на ДВГ и на частите им – воден радиатор, водна помпа, вентилатор и термостат.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на частите на охладителните системи на ДВГ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на течностната охладителна система и на частите ѝ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на течностна охладителната система в ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността и доказва приложението на маркетинговите проучвания. Сравнява видовете маркетингови проучвания и диференцира основните методи за първично и вторично маркетингово проучване.	20
5. Дефинира същността, различава видовете и определя особеностите на транспортните документи, придружаващи товара в международно съобщение.	16
6. Описва съдържанието, обяснява начина на оформяне на товарителница за международни превози и доказва нейното приложение.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 6: ГОРИВНА СИСТЕМА НА БЕНЗИНОВ ДВГ. ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПРОЦЕСА НА ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ. ТРАНСПОРТНИ ДОКУМЕНТИ ВЪВ ВЪТРЕОБЩНОСТНОТО СЪОБЩЕНИЕ С АВТОМОБИЛНИЯ ТРАНСПОРТ

Предназначение и принцип на действие на горивна система на бензинов ДВГ и на частите ѝ – горивоподаваща помпа, филтри и карбуратор. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на бензинов ДВГ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на бензинов ДВГ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и значение на информационните системи в транспорта. Приложение на информационните системи в транспорта. Данни по вписванията за пътен лист и товарителници: реквизити, отчитащи работата на транспортните средства. Права и задължения на длъжностните лица по вписване, отчитане и съхранение на документацията.

Дидактически материали: схеми на горивна система на бензинов ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на горивните системи на бензиновите ДВГ и на частите им – горивоподаваща помпа, филтри и карбуратор.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на частите на горивните системи на бензиновите ДВГ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на горивните системи на бензиновите ДВГ и на частите им.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на горивните системи на бензиновите ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира и свързва същността и значението на информационните системи в транспорта. Дава примери и прави заключения и изводи за приложението на информационните системи в транспорта.	20
5. Назовава документи, отчитащи работата на транспортните средства. Описва съдържанието, обяснява начина на оформяне на пътен лист и товарителници и определя тяхното приложение.	16
6. Изброява, обяснява и свързва правата и задълженията на длъжностните лица по вписване, отчитане и съхранение на документацията.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 7: ГОРИВНА СИСТЕМА НА ДИЗЕЛОВ ДВГ. ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ – МОДЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ. СПЕДИЦИЯ НА ТОВАРИ С АВТОМОБИЛЕН ТРАНСПОРТ

Предназначение и принцип на действие на горивна система на дизелов ДВГ и на частите им – горивоподаваща помпа, филтри, горивовпръсквачи (дюзи) и горивонагнетателна помпа. Видове горивни камери и изисквания към тях. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на дизелов ДВГ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на дизелов ДВГ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност на модела на икономическата интеграция в Европейския съюз и предпоставки за възникване. Механизъм на функциониране, основни цели, резултати от икономическата интеграция. Характеристика и особености на автомобилните превози. Техничко-икономически показатели за работа на автомобилите по време, скорост и пробег. Производителност в работата на автомобилния транспорт и фактори, влияещи върху производителността на автомобилите и автовлекачите.

Дидактически материали: схеми на горивна система на дизелов ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на горивните системи на дизеловите ДВГ и на частите им – горивоподаваща помпа, филтри, впръсквачи (дюзи) и гориво-нагнетателна помпа. Различава видовете горивни камери и посочва изискванията към тях.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на частите на горивните системи на дизеловите ДВГ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на частите на горивните системи на дизеловите ДВГ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на горивните системи на дизеловите ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността на модела на икономическата интеграция в Европейския съюз. Свързва механизма на функциониране и основните цели. Дава примери и прави заключения и изводи за предпоставките за възникване и резултатите от икономическата интеграция.	20
5. Посочва, обяснява и свързва технико-икономическите показатели за работата на автомобилите по време, скорост и пробег.	14
6. Дефинира производителност в работата на автомобилния транспорт. Анализира факторите, които влияят върху производителността на превоза с автомобили и влекачи. Изброява и сравнява по класификационен признак товарите и особеностите на превоза им съобразно устава на автомобилния транспорт.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 8: ИЗТОЧНИЦИ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ТОК В АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. СТАНДАРТИЗИРАНЕ НА СТОПАНСКАТА ОТЧЕТНОСТ В ТРАНСПОРТНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ. ИНВЕСТИЦИИ В ТРАНСПОРТА

Предназначение и принцип на действие на източниците на електрически ток в автотранспортната техника и на частите им – акумулаторна батерия, генератор, релерегулатори. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на източниците на електрически ток в автотранспортната техника. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност, роля и значение на нормативните изисквания, национални стандарти и тези на Европейския съюз. Основни принципи, концепции и правила на счетоводната политика на транспортното предприятие. Инвестиционна политика в транспорта. Риск и възвръщаемост в автомобилния транспорт. Доход и рентабилност.

Дидактически материали: схеми на източниците на електрически ток в автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на източниците на електрически ток в автотранспортната техника и на основните им части – акумулаторна батерия, генератор, реле-регулатори.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на източниците на електрически ток в автотранспортната техника и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на източниците на електрически ток в автотранспортната техника.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на източниците на електрически ток в автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността и обяснява ролята и значението на нормативните изисквания, национални стандарти и тези на Европейския съюз. Определя и свързва основни принципи, концепции и правила на счетоводната политика на транспортното предприятие.	20
5. Дефинира същността и описва инвестиционната политика на предприятие. Дава пример и прави заключения и изводи за значението ѝ в транспорта.	16
6. Дефинира риск и възвръщаемост, доход и рентабилност. Дава примери и свързва доход и рентабилност и параметрите за определянето им в автомобилния транспорт.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 9: ПУСКОВА СИСТЕМА НА ДВГ. РЕКЛАМНА СТРАТЕГИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО. СПЕДИЦИЯ НА ТОВАРИ С ЖП ТРАНСПОРТ

Предназначение и принцип на действие на пусковите системи на ДВГ и на частите им. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на електростартерна пускова система. Изисквания за пускане на ДВГ. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на пусковите системи. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и значение на рекламата, рекламна цел. Видове реклама. Транспортноспедиционни схеми в жп транспорта. Особенности при оформяне и съхранение на транспортните документи при спедиция на товари с жп транспорт.

Дидактически материали: схеми на пускови системи на ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на пусковите системи на ДВГ и на частите им – пусков електродвигател (стартер).	10
2. Анализира и свързва условията на работа на пусковите системи на ДВГ и изискванията за пускане на ДВГ. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на електростартерна пускова система на ДВГ.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на електростартерна пускова система на ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността на рекламата и свързва рекламна цел и рекламната стратегия. Дава примери и прави заключения и изводи за видовете реклама на транспортното предприятие.	20
5. Посочва и описва транспортно-спедиционните схеми с жп транспорт. Дава примери и прави заключения и изводи за предимствата и недостатъците им.	16
6. Назовава документите и доказва приложението им при спедиция на товари с жп транспорт. Описва съдържанието и обяснява особеностите при оформяне и съхранение на транспортните документи при спедиция на товари с жп транспорт.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 10: ЗАПАЛИТЕЛНА СИСТЕМА НА ДВГ. СНАБДИТЕЛНА ДЕЙНОСТ В ТРАНСПОРТА. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРАНСПОРТНОСПЕДИТОРСКАТА ДЕЙНОСТ С КОМБИНИРАН ТРАНСПОРТ: МОРСКИ, ВЪЗДУШЕН, АВТОМОБИЛЕН.

Предназначение и принцип на действие на запалителните системи на ДВГ и на частите им. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на акумулаторна запалителна система. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на акумулаторна запалителна система на ДВГ. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и значение на снабдителната дейност в транспортната фирма. Особенности на принципите на работа и действията по управление на снабдителния процес. Особенности на процедурите по фрахтоване или наемане на превозвач. Особенности при оформяне и съхранение на транспортните документи: чартър, коносамент, товарителница и пътен лист.

Дидактически материали: схеми на запалителни системи на ДВГ, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на запалителните системи на ДВГ и на основните им части – индукционна бобина, прекъсвачтокоразпределител и запалителни свещи.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на запалителните системи на ДВГ и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на запалителните системи на ДВГ и на основните им части.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на запалителната система на ДВГ. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността и прави заключения и изводи за значението на снабдителната дейност в транспортното предприятие. Дава примери и свързва особеностите на принципите на работа и действията по управление на снабдителния процес.	20
5. Описва фрахтоване и наемане на превозвач. Изброява, сравнява и диференцира особеностите на процедурите по фрахтоване или наемане на превозвач на транспортно-спедиторската дейност с комбиниран транспорт: морски, въздушен, автомобилен.	16
6. Назовава документите и доказва приложението им при транспортноспедиторската дейност с комбиниран транспорт. Описва съдържанието и обяснява начина и особеностите при оформяне и съхранение на транспортните документи: чартър, коносамент, товарителница и пътен лист.	14
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 11: ЕЛЕКТРООБЗАВЕЖДАНЕ НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ.

ОРГАНИЗАЦИОННИ ФОРМИ НА ТРАНСПОРТНО-СПЕДИТОРСКАТА ДЕЙНОСТ

Предназначение и принцип на действие на електрообзавеждането на автотранспортната техника и на основните му системи – осветителна, сигнална, контролноизмерителни и спомагателни уреди. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на електрообзавеждането на автотранспортната техника и на основните му системи. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на електрообзавеждането на автотранспортната техника. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Значение на човешките ресурси и структурните им изменения в условията на пазарното управление. Развитие на човешките ресурси. Видове организационни форми и функции на транспортно-спедиторската дейност. Политика на дистрибуция, канали на дистрибуция и организация на дейностите. Ред и технологични особености при организиране дейностите в логистиката, транспорта и пласмента на стоките.

Дидактически материали: схеми на електрообзавеждане на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на електрообзавеждането на автотранспортната техника и на основните му системи – осветителна, сигнална, контролно-измерителни и спомагателни уреди.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на основните системи на електрообзавеждането и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на електрообзавеждането на автотранспортната техника и на основните му системи.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на електрообзавеждането на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността и доказва значението на човешките ресурси. Дава примери за дейностите по набиране, подбор и развитие на човешките ресурси. Прави заключения и изводи за структурните изменения на човешките ресурси в условията на пазарна икономика.	20
5. Изброява и сравнява видовете организационни форми и функциите на транспортно-спедиторската дейност. Описва и диференцира политиката на дистрибуция, каналите на дистрибуция и организация на дейностите.	16
6. Посочва, обяснява и свързва реда и технологичните особености при организиране на дейностите в логистиката, транспорта и пласмента на стоките.	14
Общ брой точки:	100

**Изпитна тема № 12: СЪЕДИНИТЕЛ НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА.
ИКОНОМИКА НА ТОВАРНИТЕ ПРЕВОЗИ. ДОГОВОР ЗА ПРЕВОЗ НА ТОВАРИ**

Предназначение и принцип на действие на съединителите на автотранспортната техника и на основните им части – задвижван диск, задвижващ диск и хидравличен усилвател. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на съединителите на автотранспортната техника. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на съединителите на автотранспортната техника. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и значение на товарните превози за националната икономика. Динамика и структура на товарооборота. Основни показатели и значение за измерване работата при превоза на товари. Същност и характеристика на договора за превоз на товари. Особенности на изготвяне на цените и сроковете за доставка на товарите.

Дидактически материали: схеми на съединители на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на съединителите на автотранспортната техника и на основните им части – задвижван диск, задвижващ диск и хидравличния усилвател.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на съединителите и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на съединителите.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на съединителите на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността и доказва значението на товарните превози за националната икономика. Определя динамиката и обяснява структурата на товарооборота.	20
5. Изброява, описва и сравнява основните показатели за измерване на работата при превоза на товари. Доказва значението им за измерване работата при превоза на товари в различните видове транспорт.	14
6. Дефинира предмета, обяснява съдържанието и диференцира разделите на договора за превоз на товари. Описва споразумението относно цените и сроковете за доставка на товарите.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 13: ПРЕДАВАТЕЛНА КУТИЯ НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. ТОВАРИ И ТОВАРОПОТОЦИ. ДОГОВОР ЗА ПРЕВОЗ НА ПЪТНИЦИ И БАГАЖ

Предназначение и принцип на действие на предавателните кутии на автотранспортната техника и на основните им части – задвижващ (първичен) вал, междинен вал, задвижван (вторичен) вал, ос за заден ход, зъбни колела и синхронизатори, монтирани върху тях. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на предавателните кутии. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на предавателните кутии. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и значение на основните товари и товаропотоци. Фактори, определящи обема на товарните превози. Характеристика на договора за превоз на пътници и багаж. Правна уредба, регламентираща правата и задълженията на страните по договора. Указания за особени случаи на установяване щети, срокове и давност за предявяване на рекламации.

Дидактически материали: схеми на предавателни кутии на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на предавателните кутии на автотранспортната техника и на основните им части – задвижващ (първичен) вал, междинен вал, задвижван (вторичен) вал, ос за заден ход, зъбни колела и синхронизатори, монтирани върху тях.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на предавателните кутии и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на предавателните кутии.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на предавателните кутии. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира понятията „товари” и „товаропотоци” и доказва значението на основните товари и товаропотоци в автомобилния транспорт. Дава примери и анализира факторите, определящи обема на товарните превози.	20
5. Посочва и описва особеностите при изготвяне на договора за превоз на пътници и багаж, и ги свързва с правната уредба, регламентираща правата и задълженията на страните по договора.	14
6. Дава примери за случаи по превоз на товари и установяване на щети. Описва срокове и давност за предявяване на рекламации. Обобщава указанията за особени случаи по превоза на товари, установяване щети, срокове и давност за предявяване на рекламации.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 14: КАРДАННО ПРЕДАВАНЕ, ГЛАВНО ПРЕДАВАНЕ И ДИФЕРЕНЦИАЛ НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. ФОРМИ И СИСТЕМИ НА ЗАПЛАЩАНЕ НА ТРУДА В ТРАНСПОРТА. БЕЗПРЕТОВАРНА КОНТЕЙНЕРНА ТРАНСПОРТНА СИСТЕМА

Предназначение и принцип на действие на карданното предаване, главното предаване и диференциала на автотранспортната техника и на основните им части. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на карданното предаване, главното предаване и диференциала. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на карданно предаване, главно предаване и диференциал. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност на сделната форма на заплащане. Същност на повременната форма на заплащане. Приложение, предимства и недостатъци на контейнерната транспортна система. Описание и характеристика на изградени национални системи. Материално-техническа база на контейнерната транспортна система: контейнери (определение, обща класификация и параметри), автотранспортни средства (универсални, специализирани), технически средства за обработване на контейнерите.

Дидактически материали: схеми на карданно предаване, главно предаване и диференциал на автотранспортната техника, схеми на организационни форми, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на карданното предаване, главното предаване и диференциала на автотранспортната техника и на основните им части.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на карданно предаване, главно предаване и диференциал и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на карданно предаване, главно предаване и диференциал.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на карданното предаване, главното предаване и диференциала на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дава примери и описва формите на заплащане на труда в транспорта. Прави заключения и изводи за особеностите на сделната и повременната форми на заплащане на труда и доказва тяхното приложение и значение.	20
5. Дефинира понятието „безпретоварна контейнерна транспортна система”. Обяснява структурата на контейнерната транспортна система. Свързва нейните предимства и недостатъци и приложението ѝ. Описва изградени национални системи.	14
6. Дава пример за обща класификация и посочва параметрите на контейнерите. Описва и обобщава техническите средства за обработване и за превозване на контейнерите по техническа характеристика и конструктивни особености.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 15: ОКАЧВАНЕ НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА.

***ИКОНОМИКА НА ПЪТНИЧЕСКИТЕ ПРЕВОЗИ. СПЕДИЦИЯ НА ТОВАРИ В
УЕДРЕНИ ТОВАРНИ ЕДИНИЦИ***

Предназначение и принцип на действие на окачването на автотранспортната техника и на основните им части. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на окачването. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на окачването. Здравословни и безопасни условия на труд и дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност, роля и значение на пътническите превози в различните видове транспорт. Пътнически превози в различните видове транспорт. Основни показатели за измерване работата на пътническите превози в различните видове транспорт. Определение, класификация, видове конструкции на стандартизирани уедрени товарни единици (палети, контейнери). Сравнителна характеристика по отношение на вида на товарите и използване масата и размерите на УТЕ. Особенности при превоза на товари с палети и контейнери.

Дидактически материали: схеми на окачването на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 15</i>	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на окачването на автотранспортната техника и на основните му еластични елементи – ресор, амортизьор и стабилизатор.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на основните еластични елементи на окачването и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на окачването.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на окачването на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира и свързва същността, ролята и значенията на пътническите превози в различните видове транспорт. Обобщава факторите, влияещи върху пътническите превози, основните показатели за измерване работата на пътническите превози и ги диференцира в различните видове транспорт.	20
5. Дефинира понятието „уедрена товарна единица“. Класифицира видовете конструкции на стандартизирани уедрени товарни единици (палети, контейнери). Обяснява и свързва вида на товарите и използване масата и размерите на уедрени товарни единици.	14
6. Изброява, обяснява и диференцира специфичните задължения на спедитора при превоз на товари в уедрени товарни единици.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 16: КОРМИЛНА СИСТЕМА НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. ЕКСПЛОАТАЦИОННИ РАЗХОДИ В ТРАНСПОРТА. ТРАНСПОРТНИ ТАРИФИ

Предназначение и принцип на действие на кормилните системи на автотранспортната техника и на основните им части. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на кормилните системи. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на кормилните системи. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност и структура на експлоатационните разходи в транспорта. Видове експлоатационни разходи. Същност и дефиниция на понятието „транспортна тарифа”. Видове тарифи. Структура и основни функции на транспортните тарифи.

Дидактически материали: схеми на кормилни системи на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на кормилните системи на автотранспортната техника и на основните им части – кормилно колело, кормилна колона, кормилен механизъм, усилвател, кормилни щанги и лостове, кормилен трапец.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на кормилните системи и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на кормилните системи.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на кормилните системи на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Описва същността и свързва структурата и видовете експлоатационни разходи в транспорта. Дава пример и прави заключения и изводи за експлоатационните разходи на транспортно предприятие.	20
5. Дефинира понятието „транспортна тарифа” и посочва видовете тарифи. Сравнява видовете тарифи и доказва тяхното значение.	14
6. Изброява, сравнява и обобщава функциите на транспортните тарифи. Описва структурата на транспортните тарифи.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 17: СПИРАЧНА СИСТЕМА НА АВТОТРАНСПОРТНАТА ТЕХНИКА. СЕБЕСТОЙНОСТ НА ТРАНСПОРТНАТА ПРОДУКЦИЯ. ПРЕВОЗНИ ЦЕНИ В АВТОМОБИЛНИЯ ТРАНСПОРТ

Предназначение и принцип на действие на спирачните системи на автотранспортната техника и на основните им части. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на спирачните системи. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на спирачните системи. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност на себестойността на транспортната продукция. Начини за изчисляване на себестойността. Фактори за намаляване себестойността на превозите. Същност, видове тарифи, елементи, структуриращи тарифата, основание за формиране на превозните цени в автомобилния транспорт. Фактори, влияещи върху образуване на крайната цена.

Дидактически материали: схеми на спирачни системи на автотранспортната техника, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на спирачните системи на автотранспортната техника и на основните им части – спирачен механизъм, главен спирачен цилиндър, хидровакуумен усилвател, колесни спирачни цилиндри и предавателен механизъм.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на спирачните системи и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на спирачните системи.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на спирачните системи на автотранспортната техника. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира понятието „себестойност на транспортната продукция”. Различава начините за изчисляване на себестойността на превозите в автомобилния транспорт. Свързва начините за изчисляване себестойността на превозите в автомобилния транспорт и факторите за нейното намаляване и прави заключения и изводи.	20
5. Дефинира понятието „тарифа”, посочва видовете тарифи и доказва тяхното значение. Обобщава и свързва елементите, структуриращи тарифата и формирането на превозните цени в автомобилния транспорт.	14
6. Посочва, описва, сравнява и обобщава факторите за намаляване себестойността на превозите в автомобилния транспорт и влияещи върху образуването на крайната цена.	16
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 18: ТРАНСПОРТЪОРИ. ФИНАНСИ НА ТРАНСПОРТНОТО

ПРЕДПРИЯТИЕ. БЕЗПРЕТОВАРНА КОНТЕЙНЕРНА ТРАНСПОРТНА СИСТЕМА

Предназначение и принцип на действие на транспортъорите. Условия на работа, изисквания, устройство, видове и конструктивни особености на транспортъорите с гъвкав теглителен елемент. Диагностика, техническо обслужване и ремонт на транспортъорите. Здравословни и безопасни условия на труд, дейности по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации. Същност на финансите на транспортното предприятие. Видове финансови взаимоотношения на транспортното предприятие. Приходи на транспортната фирма, основни видове данъци по действащото законодателство. Видове комбиниран превоз. Характеристика на комбинирани превозни технологии, прилагани в Р България и в Европейския съюз – параметри, предимства и недостатъци и конструктивни особености на технологичните разновидности.

Дидактически материали: схеми на транспортъори, инструкции, примерни образци, нормативни справочници, правилници и закони.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 18</i>	
1. Дефинира предназначението и обяснява принципа на действие на транспортъорите.	10
2. Анализира и свързва условията на работа на транспортъорите и изискванията към тях. Описва и сравнява устройството, видовете и конструктивните особености на транспортъорите.	20
3. Посочва, обяснява и обобщава диагностиката, техническото обслужване и ремонта на транспортъорите. Познава нормативните изисквания за безопасност и здраве при работа и обобщава дейностите по опазване на околната среда и овладяване на рискови и аварийни ситуации за трудовата дейност.	20
4. Дефинира същността на финансите на транспортното предприятие. Дава примери видовете финансови взаимоотношения на транспортното предприятие. Прави заключения и изводи и свързва основните източници за приходи и основните видове данъци с действащото законодателство.	20
5. Посочва и описва видовете комбинирани превози. Дава примери и свързва комбинираните превози и техните характерни особености.	14
6. Дава примери за комбинирани превозни технологии в Р България и в Европейския съюз. Формулира техните параметри. Описва конструктивните особености на технологичните разновидности. Прави заключения и изводи за предимствата и недостатъците им.	16
Общ брой точки:	100